

Oskara Kokoške, Feliksa Milera, Kete Kolvic, Maserela, Brojgela kao izrazita socijalna angažovanost, a zatim ekspresionistička dela Nikolaja Đulgerova, koji je kasnije u Italiji stekao ugled značajnog slikara, i crteži i grafike Ivana Bojadžijeva i Ane Balsamadžijeve, koja je takođe tekla karijeru kao vajar u Italiji. Objavljen je i jedan portret Lenjina, konstruktivističke stilizacije, rad Maksa Mekera. Posle ushićenog pozdrava budućnosti («Pred nama je budućnost. Stari simbolista Brjusov ne zatvara vrata posle sebe. Ostavlja ih otvorena za budućnost»), Milev je u dvobroju 7/8 objavio svoju poznatu poemu *Septembar*, uz reprodukciju obešenog čoveka sa krstom oko vrata i potpisom K.P.; provocirajući Cankovljeve desničarski režim svojom revolucionarnom poemom, kao i objavljivanjem fotografije Lenjinovog mauzoleja na kojem govori Trocki, Geo Milev je postepeno stvarao atmosferu netrpeljivosti, koja se okrutno završila njegovim ubistvom i, razume se, prestankom izlaženja časopisa i gašenjem svih naprednih ideja. Spreman za saradnju sa svima koji slično misle. *Plamk* je i sa jugoslovenskom časopisom *Zenit* imao bliske kontakte. Milev je lično poslao radove bugarskih umetnika za *Zenitovu* međunarodnu izložbu, u br. 7/8 *Plamka* objavio tekst Ljubomira Micića »Lunačarski i proletkult«, sa potpisom A.m., oglašavao *Zenit* (kao što je i *Zenit* oglašavao *Plamk*), a Micić je u br. 35 objavio protest zbog smrti Gea Mileva i njegovu poemu *Septembar* u fragmentima. Slične veze su bile i sa nemačkim *Sturmom* koji je januarski broj 1925. godine posvetio bugarskoj mladoj umetnosti.

Iako je nemoguće izvući zaključak o značaju avangardnih pojava u Bugarskoj, jer još uvek nisu istraženi osnovni dokumenti, a sva je verovatnoća da ni dela nisu sačuvana, čak i kad su u skromnom vidu postojala, ovi podaci o buđenju avangardne svesti samo su dokaz snage koja je (gotovo) čitavu Evropu uznemiravala tih ranih dvadesetih – odista internacionalno obojenih – godina. Ako se složimo sa teoretičarima avangarde koji opisuju kreiranje ideja, a ne ostvarenja, onda i krug mladih saradnika oko Gea Mileva zaslužuje da bude uvršten u široki krug već postojećih avangardnih aktivnosti u Evropi.

Napomene

Ovaj tekst predstavlja skicu za veću studiju o bugarskoj novoj umetnosti dvadesetih godina

- 1 *Vezni*, Sofija, br. 6, 1921
- 2 Danas je to Bulevar Georgi Dimitrova, a mesto na kojem se nalazila Milevljeva kuća je prazno bomba je u drugom svetskom ratu porušila staro zdanje
- 3 O beogradskoj izložbi pisao je Ljudmil Stojanov u tekstu »Zenitizam i zenitisti« *Hiperion*, Sofija, knj. 4 – 5, 1924, gde ironično govori o nameri zenitista da budu »prvi i jedini Novi Balkan – Stara Evropa«. U tom iscrpnom kritičkom osvrtu autor navodi da je bugarski časopis *Plamk* dostojan konkurent *Zenitu*, ali bez njegove ideologije i njegovog idealizma
- 4 Ove podatke ljubavno mi je dao Kiril Krstev, kome se toplo i ovom prilikom zahvaljujem.
- 5 Učestvovao je sa takvim delima na *Sturmovoj* izložbi augusta – septembra 1930. godine (sv. 8. god. 20)
- 6 O tome postoji neobjavljena prepiska sa Micićem u arhivi Narodnog muzeja u Beogradu

Mirko Kačulev – Essen, 1922

tri pesme

zoran đerić

VOLJA, PROSJEK (PILJARICA)

*Februar (prijatno) uz korice mača,
uz oporu haljinu (prodavačicu), uz
uobraženu ugodnost, zakletu zaradu.
Ali ništa ne govori (aksiom), ali je
tako jasan, posrnuli svežanj, trava.
Blagovati, jesti, obedovati (brbljivac
u stomaku, prazna mreža u misli-
ma) dosta, varvarine, gaziblato.
Prijatno (pokrivač) iz drvenog suda,
mrmlija, ne dam, cmizdri (dronjak,
opušak), dogorevaj. Ja sam nepri-
strasna (perina) sitna krava, po-
gačica, bez srdžbe i naklonosti,
čeljade.*

LOMLJENJE, KAČAMAK

*Životinjo, najvoljeniji brate, zdravo!
Spremam se za službu (biber/so), biću
kadifast konjanik, bravče, obodreno.
Uživam u ljuljanju teških starinskih
ormara, u njihovom siromaštvu (opstanak).
Brojanice (sposobnost za brojanje,
neodložno) talasaš zvonko, očajan. Živeo manje
od pola kilograma (gorak), isprava
da sam zdrav (rodoslov), krupno ne-
raspoloženje, jagodice.*

*Streknuo si, zašto?
Nisi morska riba (kamata), već veličanstvena
mlitavost, mozak, ništavna naboranost,
kako dol-
kuje.*

*Očijukamo, daKle,
pogledamo se.
Zaklinjem ti se na mrvljenje (obećaj),
sporo, sporno raspeće. Na mali prst,
razvezano providenje, pomirenje sa
sudbinom (brižnom zrakom, kutijom
pregorelog šećera).*

*Uz tebe sam (apetit),
ugodnost koju uobražavaš, prisvajaš, pa
satireš (kašiku), zloupotrebljavaš.*

SPUSTI ME NA TKIVO, PESNIK

*Podigni me (moraš) uz taj žal, uz
milo tkivo, sklisko. Ah, da sam na tebi,
bezglav (ruka)! I kad se pokreneš, kad
se podigneš (oba oblika, iz pene), zadržta-
ću, vodena alga, anfora koja te ne napaja.
Aj, koja letiš, životinjo punih očiju,
krhka. Predi preko prestola, neobuzdanog
borilišta bikova, i spusti se (uteha),
oduzmi mi nepotrebno, razum.*

*Nikad se
otkriti, traže – pevanje ili zobanje
(uvek iste kretnje), pomamno prodiranje.*

*Podigni me (stepenište, senu), nemirni
oblik na tvojem tkivu, bosiljak. Ah,
da sam u tebi (prijateljstvo koje ne
možeš pratiti), provala, glad. I kad
se
pokreneš,
zatrudnela,
pre nego oživi
došljak, s postelje tvoje
otrčaću
do krova, kremena.*

*Umesto mene (sudenice) tvoje biće:
smilje, cvrčak i razumevanje.*